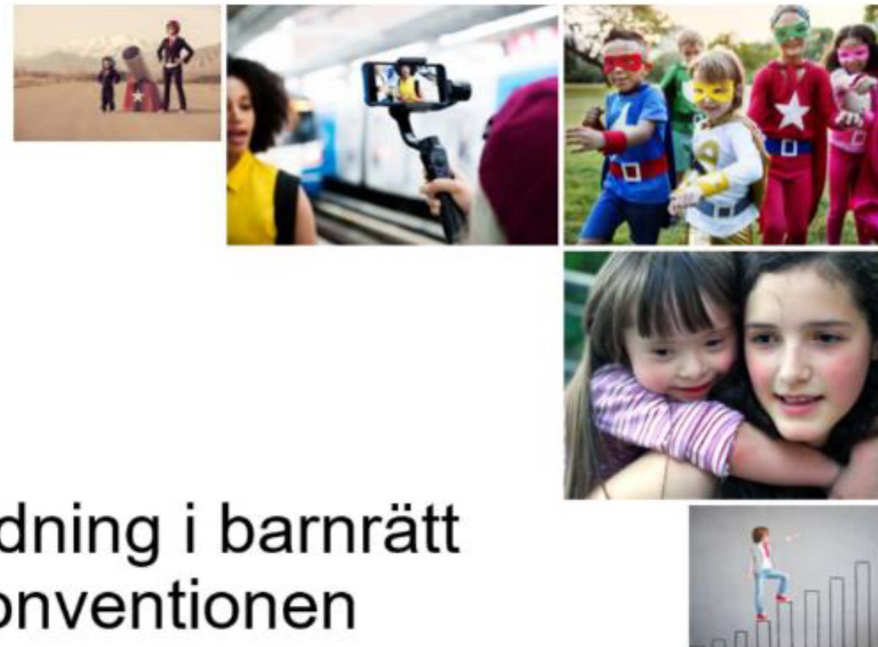

Grundutbildning i barnrätt och barnkonventionen

Föregående

Startsida

Nästa

Praktisk information

Utbildningens syfte:

Syftet är att öka kunskapen om barnets rättigheter bland medarbetare, chefer och förtroendevalda inom Region Gävleborg.

Utbildningens mål:

Efter att ha genomgått den här utbildningen ska du:

- Känna till grunderna om barnets rättigheter.
- Vara medveten om samspelet mellan barnets rättigheter och ditt arbete.
- Veta var du hittar mer stöd och information om barnrätt.

Det är en fördel att genomföra utbildningen i kronologisk ordning, men det finns möjlighet att hoppa mellan olika avsnitt. Du behöver dock ha läst och klickat på alla sidor för att få utbildningen godkänd.

Tidsåtgång: 10-15 min

[Föregående](#)[Startsida](#)[Nästa](#)

Inledning

I Region Gävleborgs styrdokument är barn och unga en prioriterad målgrupp och vi ska ta hänsyn till deras rättigheter. Från och med 1 januari 2020 är även Barnkonventionen (under namnet Lag om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter) svensk lag. Regeringen vill genom lagen skapa ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet. Att barnkonventionen är lag innebär alltså att barnets rättigheter stärks ytterligare.

Vare sig du är medarbetare, chef eller förtroendevald ska du arbeta utifrån ett barnrättsperspektiv. Ett barnrättsperspektiv innebär att en säkerställer att barnets rättigheter tillgodoses.

Oavsett yrkesroll blir man aldrig fullärd. Alla inom Region Gävleborg, oberoende av funktion, behöver kontinuerligt fördjupa sina kunskaper om barnets rättigheter. Den här utbildningen syftar till att lägga en grund för ett barnrättsanpassat synsätt.

Barnrätt - Vilka omfattas av barnets rättigheter?

Varje människa under 18 år ses juridiskt som ett barn, oberoende av:

- kön, könsidentitet eller könsuttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning

Barnets rättigheter i Sverige gäller även oberoende av barnets födelseland eller föräldrarnas bakgrund eller situation.

Barnkonventionen menar att barnet ska ses som en kompetent individ som har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som rör barnet. Det är dock viktigt att komma ihåg att barn också är särskilt sårbara i sin beroendeställning till vuxna och därför kan behöva extra stöd och skydd.

Men hur är det då med skyldigheter, får barn göra som de vill?

Nej, barn får inte göra som de vill, men det betyder inte automatiskt att barn har skyldigheter. Vi vuxna har ett ansvar att stötta barnet under uppväxten och lära barnet om reglerna i vardagen och samhället, det är ett viktigt komplement till barnets rättigheter. Barnets rättigheter är inte villkorade. Skyldigheter regleras i lagstiftning.

Barnkonventionen - Vad är det?

Vad är Barnkonventionen?

Barnkonventionen som lag

Vilket ansvar har du som medarbetare, chef eller förtroendevald?

Vad är Barnkonventionen?

Barnkonventionen är en del av de mänskliga rättigheterna. Det är viktigt att det finns en specifik rättighetskonvention för barn eftersom barn är sårbara i sin beroendeställning till vuxna och kan behöva extra stöd och skydd. Däremot är det samtidigt viktigt att barnet ses som en kompetent individ som har rätt att uttrycka sin mening i de frågor som rör det.

Sverige är sedan år 1990 folkrättsligt bundet att följa barnkonventionen. Barnkonventionen definierar vilka rättigheter barn har och fastställer vad som borde gälla för alla barn i hela världen. Barnkonventionen slår fast att barn är egna individer med egna rättigheter, inte vårdnadshavares eller andra vuxnas ägodelar.

Konventionen består av 54 artiklar som alla är lika viktiga och tillsammans utgör en helhet, av dessa finns fyra grundprinciper som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn. De fyra grundprinciperna är artikel 2, artikel 3, artikel 6 och artikel 12.

Sverige som land, regioner och kommuner är skyldig att göra sitt yttersta för att följa konventionens artiklar.

Vad är Barnkonventionen?

Barnkonventionen som lag

I juni 2018 röstade man igenom att göra barnkonventionen till svensk lag januari 2020. En förändring av barnkonventionen till lag bidrar till att synliggöra barnets rättigheter och är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i bland annat all offentlig verksamhet.

Sverige har under flera års tid successivt anpassat lagar och förordningar för att leva upp till konventionens artiklar. Medarbetare, chefer och förtroendevalda i Region Gävleborg berörs av de lagar som anpassats och flera hanteras redan i det vardagliga arbetet.

Exempel på lagar som anpassats:

- Hälso- och sjukvårdslagen
- Offentlighets och sekretesslagen
- Förvaltningslagen
- Patientlagen
- Patientsäkerhetslagen
- Patientdatalag
- Socialtjänstlag

Vilket ansvar har du som medarbetare, chef eller förtroendevald?

Medarbetare:

Vid Region Gävleborg ska vi (oavsett yrke eller funktion) förhålla oss till och arbeta med barnrättsperspektivet, det innebär att vi alla ska ta hänsyn till och medverka till barnets bästa i vårt arbete. Det betyder att barnkonventionen berör alla, vare sig du jobbar direkt eller indirekt med eller för barn. Det kan vara bra att se över hur det ser ut i er verksamhet och vilka förutsättningar som behövs för att du ska känna dig trygg i att arbeta i enlighet med barnets rättigheter.

Chef:

Vid Region Gävleborg ska vi (oavsett yrke eller funktion) förhålla oss till och arbeta med barnrättsperspektivet, det innebär att vi alla ska ta hänsyn till och medverka till barnets bästa i vårt arbete. Det betyder att barnkonventionen berör alla, vare sig du jobbar direkt eller indirekt med eller för barn. Som chef handlar det mycket om att fortsätta skapa förutsättningar för att ett gott barnrättsarbete ska kunna bedrivas inom verksamheten. Ett gott barnrättsarbete kan till exempel handla om att:

- Fatta beslut om och avsätta tid och resurser för ett långsiktigt och hållbart barnrättsarbete.
- Se över barnrättsperspektivet i budget, planer och styrdokument.

Förtroendevald:

Som förtroendevald är det bra att be om mer kunskap om barnets rättigheter, men också om barn och ungas uppväxtvillkor i länet. Det kan också vara bra att se över om det kanske krävs några särskilda politiska beslut som kan hjälpa barnrättsarbetet i organisationen framåt. Det kan exempelvis handla om att följa upp genomförandet av prövningar av barns bästa eller prioritera ett barnrättsperspektiv i styrdokument och budget.

SKR (Sveriges kommuner och regioner) har tagit fram nio framgångsfaktorer för ett lyckat barnrättsarbete som är bra för förtroendevalda att känna till.

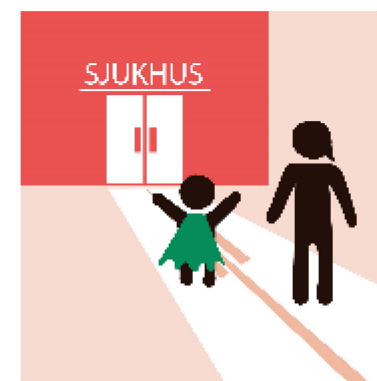
1. Ta reda på om det finns ett beslut i fullmäktige (styrelse) om att arbeta i enlighet med konventionen.
2. Skriva om barns rättigheter i alla styrande dokument.
3. Verka för att det ska finnas ett krav på återrapportering till den politiska nivån.
4. Kartlägg kunskapsnivån.
5. Besluta om en samordningsfunktion.
6. Tillsätt en arbetsgrupp som är knuten till samordningsfunktionen.
7. Förankra arbetet i hela organisationen.
8. Genomför aktiviteter på olika nivåer.
9. Be om handledning och stöd om det behövs.

Barnrätt - Vilka barn möter vi i Region Gävleborg?

Det första vi kanske tänker på är sjuka barn som kommer till oss för vård, men glöm inte de barn som besöker till exempel barnavårdscentralen och folktandvården i förebyggande syfte. Dessutom har vi alla barn och unga som använder sig av kollektivtrafiken, kulturutbud, bibliotek och alla unga vi på andra sätt stöttar i att utvecklas och bli etablerade i samhället. Många av oss möter också barn som anhöriga till familjemedlemmar i flera olika situationer.

Barnets rättigheter ska följas av oss alla, oavsett om vi arbetar med barn direkt eller indirekt. Vi behöver också ständigt göra vårt bästa för att upptäcka till exempel ojämlikheter där barn och ungas rättigheter inte tillgodoses.

Tryck på bilderna nedan för att se exempel på barn vi möter i Region Gävleborg:

Barnrätt - Barn har olika förutsättningar

Eftersom vi möter många olika barn och unga i Region Gävleborg är det viktigt att vi förstår att alla barn har samma rättigheter men olika förutsättningarna för att tillgodose sig dessa.

Att förutsättningarna ser så olika ut betyder också att det inte finns en lösning, insats eller bemötande som passar alla. Vi måste fördela våra resurser på ett likvärdigt sätt så att så många som möjligt får ta del av de tjänster, resultat, tillväxt och tillgångar vi har.

Titta först på bilden nedan. Tryck sedan på plustecknen för att ta del av ett exempel på skillnaderna mellan lika villkor och likvärdiga villkor:

Lika villkor är inte alltid det mest rättvisa.

Tänk dig att tre barn ska plocka äpplen, dessa tre barn råkar vara olika långa. Skillnaderna i längd gör att barn ett når äpplena utan problem, barn två och tre har svårt att nå respektive når inte äpplena överhuvudtaget. De har helt enkelt olika förutsättningar för att nå äpplen på denna höjd.

Barnrätt - Barn har olika förutsättningar

Eftersom vi möter många olika barn och unga i Region Gävleborg är det viktigt att vi förstår att alla barn har samma rättigheter men olika förutsättningarna för att tillgodose sig dessa.

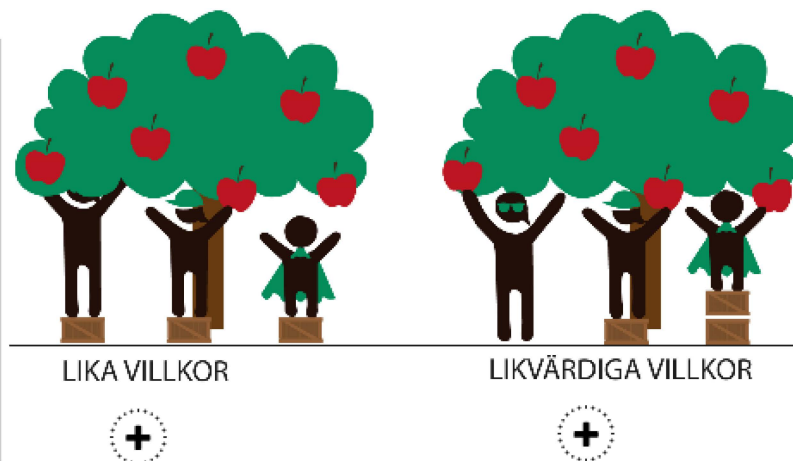
Att förutsättningarna ser så olika ut betyder också att det inte finns en lösning, insats eller bemötande som passar alla. Vi måste fördela våra resurser på ett likvärdigt sätt så att så många som möjligt får ta del av de tjänster, resultat, tillväxt och tillgångar vi har.

Titta först på bilden nedan. Tryck sedan på plustecknen för att ta del av ett exempel på skillnaderna mellan lika villkor och likvärdiga villkor:

Lika villkor är inte alltid det mest rättvisa.

Om vi vill förenkla äppelplockningen för de tre barnen så skulle vi kunna tillföra en insats som är "lika" för alla. Var och en av barnen får en lika hög låda att stå på.

Det kan i första hand verka rättvist men som vi ser på bilden så får inte insatsen samma effekt för de tre barnen. Det långa barnet når ännu fler äpplen, medan de andra två fortfarande har svårt att nå överhuvudtaget.

Barnrätt - Barn har olika förutsättningar

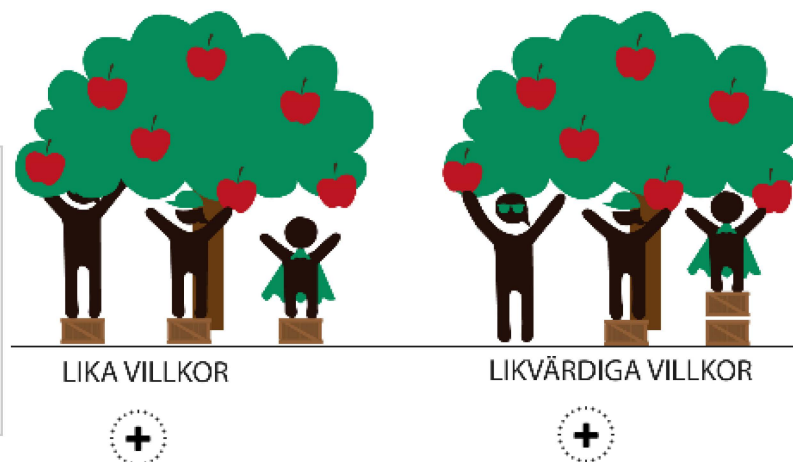
Eftersom vi möter många olika barn och unga i Region Gävleborg är det viktigt att vi förstår att alla barn har samma rättigheter men olika förutsättningarna för att tillgodose sig dessa.

Att förutsättningarna ser så olika ut betyder också att det inte finns en lösning, insats eller bemötande som passar alla. Vi måste fördela våra resurser på ett likvärdigt sätt så att så många som möjligt får ta del av de tjänster, resultat, tillväxt och tillgångar vi har.

Titta först på bilden nedan. Tryck sedan på plustecknen för att ta del av ett exempel på skillnaderna mellan lika villkor och likvärdiga villkor:

Lika villkor är inte alltid det mest rättvisa.

Skulle vi istället göra en **likvärdig insats** för att underlätta äppelplockningen skulle vi ta hänsyn till barnens olika förutsättningar och fördela resursen (antalet lådor) så att effekten av insatsen blir likvärdig. Då når plötsligt alla tre barn upp till äpplena.

Barnrätt - Barnsyn ur tre perspektiv

Inom barnrätt pratar man ofta om vikten av att vara medveten om vilket perspektiv man förhåller sig till när man tex möter barn eller fattar beslut där barn berörs. De tre perspektiven är *Barnets perspektiv*, *Barnperspektivet* och *Barnrättsperspektivet* - dessa förklaras mer ingående nedan.

Barnets perspektiv

Barnets perspektiv är barnets egen syn på sitt liv och sin omvärld som baseras på barnets ålder, mognad, erfarenhet, tradition, kultur och nuvarande livssituation. Barnets perspektiv förändras under barnets uppväxt. Vuxna kan bara ta del av barnets perspektiv när barnet själv berättar. Det är den vuxnes ansvar att säkerställa att vi tar hänsyn till barnets perspektiv i frågor som rör barn.

> Det är viktigt att fråga barnet och att det får möjlighet att berätta själv.

Barnperspektivet

Barnrättsperspektivet

Barnrätt - Barnsyn ur tre perspektiv

Inom barnrätt pratar man ofta om vikten av att vara medveten om vilket perspektiv man förhåller sig till när man tex möter barn eller fattar beslut där barn berörs. De tre perspektiven är *Barnets perspektiv*, *Barnperspektivet* och *Barnrättsperspektivet* - dessa förklaras mer ingående nedan.

Barnets perspektiv

Barnperspektivet

Barnperspektivet är varje enskild vuxens syn på barnet, på barn som grupp, på barndom och på barnets förutsättningar under barndomen. Vuxnas barnperspektiv bygger på erfarenheter från deras egen barndom, barn i den vuxnas egna närhet, personliga värderingar och professionell kunskap. Även faktorer som tradition och kultur formar den vuxnas barnperspektiv. Barnperspektivet påverkas också av samhällets syn på barn som formas av lagstiftning, normer och attityder.

> Det är viktigt att komma ihåg att din syn på barn och barndom inte nödvändigtvis stämmer överens med barnets livssituation idag.

Barnrättsperspektivet

Barnrätt - Barnsyn ur tre perspektiv

Inom barnrätt pratar man ofta om vikten av att vara medveten om vilket perspektiv man förhåller sig till när man tex möter barn eller fattar beslut där barn berörs. De tre perspektiven är *Barnets perspektiv*, *Barnperspektivet* och *Barnrättsperspektivet* - dessa förklaras mer ingående nedan.

Barnets perspektiv

Barnperspektivet

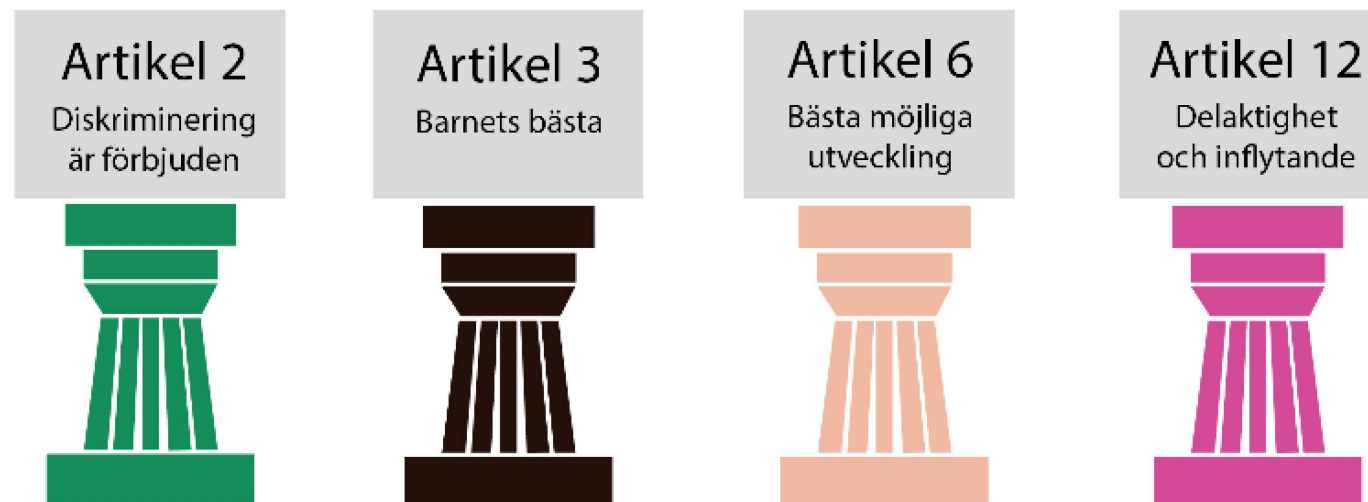
Barnrättsperspektivet

Barnrättsperspektivet innebär att ha barnkonventionen som utgångspunkt i arbetet med barn, mötet med barn och i beslutsfattande som rör barn. Det innebär att belysa en fråga utifrån de rättigheter varje barn har.

➤ För att säkerställa ett barnrättsperspektiv ska vi *åtminstone* ta hänsyn till barnkonventionens fyra grundprinciper. De fyra grundprinciperna återkommer vi till på nästa sida.

Barnkonventionen - De fyra grundprinciperna

Alla 54 artiklar i konventionen är viktiga och skapar en helhet för barns rättigheter, men det finns fyra artiklar som utgör konventions grundprinciper. De kan beskrivas som fyra pelare som de övriga artiklarna vilar på. Vi ska alltid ta hänsyn till grundprinciperna i frågor och ärenden som rör barn.

På de kommande sidorna beskrivs varje grundprincip var för sig.

Barnkonventionen - Artikel 2 - Diskriminering är förbjuden

Alla barn har samma rättigheter och lika värde, diskriminering är förbjuden.

Artikel 2 ger varje barn lika tillgång till rättigheterna oavsett exempelvis kön eller religion. I Region Gävleborg arbetar vi utifrån en värdegrund för likabehandling som handlar om att aktivt främja mångfald och säkerställa allas lika rättigheter och möjligheter. Vi måste se till att alla barn i länet har likvärdig tillgång till t.ex. kultur, sjukvård eller kollektivtrafik.

Det är diskriminerande om enskilda barn eller barn i grupp exkluderas från vissa tjänster på grund av exempelvis ålder, kön, funktionsnedsättning eller etnisk tillhörighet.

Artikel 3

Barnets bästa

Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn. Artikel 3 ger varje enskilt barn och barn som grupp rätt att få sitt bästa beaktat i beslut som rör dem. Innebörden av barnets bästa skiftar från barn till barn och mellan olika situationer, ärenden och beslut. Det betyder att inför beslut som rör barn behöver vi göra en prövning av barnets bästa. Då tar vi bland annat reda på barnets behov och barnets inställning, upplevelse av eller åsikt i frågan och sammanväger detta med organisationens förutsättningar.

I Region Gävleborg tas det varje dag beslut av olika slag. Inför beslut som rör barn och unga måste vi göra en prövning av barnets bästa. Ett exempel är att inför byggande av ett väntrum ta reda på vad barn och unga har för behov och önskemål, och anpassa därefter.

Barnkonventionen - Artikel 6 - Bästa möjliga utveckling

Varje barn har rätt till liv och utveckling. Artikel 6 talar om vikten av att ha en helhetssyn på barnet och understryker varje barns rätt till liv, överlevnad, och utveckling. Rätt till liv handlar inte bara om barnets fysiska hälsa utan också om den andliga, moraliska, psykiska och sociala utvecklingen. För att få en helhetssyn på barnet är det viktigt att vi inom Region Gävleborg skapar förutsättningar både för extern och intern samverkan med barnet i centrum, så att arbetet för barns rättigheter inte begränsas av ett stuprörstänk (brist på helhetssyn).

Artikel 6 visar på hur rättigheterna i konventionen är odelbara och beroende av varandra. Om barnets rättigheter till utveckling ska tillgodoses behöver även övriga rättigheter i konventionen tillgodoses.

Artikel 12

Delaktighet
och inflytande

Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad. Artikel 12 lyfter fram barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som rör barnet. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder, mognad och funktionsförmåga. Det är den vuxnes ansvar att göra barnet delaktigt och anpassa sättet att lyssna utifrån barnets förutsättningar. I Region Gävleborg möter vi barn och unga i många olika sammanhang. Av den anledningen behöver vi säkerställa att barnet förstår den information vi ger, att barnet känner delaktighet får möjlighet till inflytande i beslut som berör barnet.

Kom ihåg att barn är experter i sina egna liv och i frågor som rör dem.

Bra jobbat!

Nu har du fått grundläggande information om barnets rättigheter och barnkonventionen, nu vet du att:

- Barn är alla under 18 år.
- Barn är olika individer med olika förutsättningar och kan behöva olika slags insatser för att deras rättigheter ska kunna tillgodoses.
- Barn är experter på sina egna liv.
- Barn ska ses som kompetenta men kan behöva extra skydd och stöd.
- Barnrättsarbetet omfattar alla i Region Gävleborg.
- Barnkonventionen vilar på de fyra grundprinciperna:
 - Diskriminering är förbjuden
 - Barnets bästa
 - Bästa möjliga utveckling
 - Delaktighet och inflytande

På nästa sida hittar du tips på vart det finns mer information och stöd om barnets rättigheter och barnkonventionen.

regiongavleborg.se